

שְׁבַעַה עָשָׂר בְּתַמוּז

כִּי עֵין בְּעֵין יֵרָאוּ בְּשׁוּב ה' בְּצִיּוֹן

◆ חֹדֶשׁ שְׁנִמְצָא תַּחַת שְׁלִיטַת הַסְטֵרָא אַחֲרָא

בַּמִּשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה בַּמַּסְכָּת תַּעֲנִית מוֹבָא, שְׁחַמֵּשׁ צְרוּת אֲרַעוּ לְאַבּוּתֵינוּ בְּיוֹם י"ז תַּמּוּז, וְאַחַת מֵהֵן הִיא: "בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלְוִיּוֹת", דְּהֵינּוּ שְׁבִיּוֹם זֶה יָרַד מֹשֶׁה עִם הַלְוִיּוֹת בְּיָדוֹ, וּכְשֶׁרָאָה שִׁישְׂרָאֵל חָטְאוּ בַּחֲטָא הָעֶגְלָה, הִשְׁלִיךְ אֶת הַלְוִיּוֹת מִיָּדוֹ וּשְׁבָרָם.

וְהַפְּלִיאָה עֲצוּמָה: כִּיצַד הִדְרָדְרוּ יִשְׂרָאֵל לְדִיּוּטָא תַּחַתוֹנָה זוֹ? הֲרֵי רַק תַּקּוּפָה קִצְרָה קָדָם לָכֵן הֵם קִבְּלוּ תוֹרָה בְּהַר סִינִי וְרָאוּ אֶת כָּל הַמַּרְאוֹת הַנִּפְלְאִים שֶׁל גְּלוּי שְׁכִינָה!

נִבְאָר אֶת מַהוּתוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ תַּמּוּז, וּלְפִי זֶה נִבִּין אֶת הָרַקַּע לְחֲטָא הָעֶגְלָה. חֹדֶשׁ תַּמּוּז הוּא חֹדֶשׁ שְׁנִמְצָא בְּשְׁלִיטַת הַסְטֵרָא אַחֲרָא מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוּפּוֹ. מַדּוּעַ?

הַשֵּׁם 'תַּמּוּז', הוּא שֵׁם שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, כְּפִי שְׁמוּבָא בְּנִבְיָא (יִחְזָקָאל ח', יד): "וַיָּבֹא אֵתִי אֶל פֶּתַח שַׁעַר בֵּית ה' אֲשֶׁר אֶל הַצִּפּוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מִבְּכּוֹת אֶת הַתַּמּוּז", וּפֶרֶשׁ רַש"י: "דְּמוּת אַחַת שְׁמַחֲמָמוֹת אוֹתוֹ מִבְּכָנִים, וְהָיוּ עֵינָיו שֶׁל עוֹפֹרֶת, וְהֵם נִתּוּכִין מֵחַם הַהֶסֶק".

הָעֲבוּדָה זָרָה הִיְתָה עֲשׂוּיָה מִבְּרָזָל, אֲךָ עֵינֶיהָ הָיוּ עֲשׂוּיוֹת מֵעוֹפֹרֶת. הָיוּ

מחממים אותו מלמטה, וכשהעופרת היתה נתכת, עיניו היו מתחילות לטפטף עופרת, "ונראה כאלו בוכה, ואמרת תקרבת הוא שואל". הנשים שישבו ליד העבודה זרה היו אומרות: 'אתם יודעים למה הוא בוכה? הוא רוצה קרבות!'

הרד"ק מביא שני פרושים: פרוש ראשון - "מבכות" זה בלשון סגי נהור משמחות, וכוונת הנביא שבחדש תמוז היו הנשים עושות חג לעבודה זרה. פרוש שני - היו עושים בתחבולות שיבואו המים לעיני העבודה זרה תמוז, והיה בוכה ומבקש שיעבדו אותו.

מוסיף הרד"ק ומביא פרוש נוסף של **הרמב"ם**, ולפיו 'תמוז' הוא שמו של אחד מנביאי הגוים שהוצא להורג בא' בתמוז, וכך היה המעשה:

אותו נביא שנקרא תמוז, קרא למלך אחד וצוה עליו לעבד שבע כוכבי לכת ושנים עשר מזלות. המלך לא שמע לו והמית אותו במיתה משונה. "ובליל מותו התקבצו כל הצלמים מקצות הארץ אל היכל בכל, לצלם הזקב שהוא צלם השמש, והיה זה הצלם תלוי בין שמים וארץ, ונפל לתוך ההיכל וכל הצלמים סביבו, והיה מספר להם מה שארע לתמוז הנביא, והצלמים כלם בוכים וסופדים כל הלילה. וכאשר היה בבקר עופפו כל הצלמים להיכליהם בקצות הארץ, והיה זה להם לחק עולם, בתחלת יום ראשון מחדש תמוז בכל שנה יספדו ויבכו על התמוז".

אם כן, 'תמוז' הוא שם עבודה זרה או נביא שקר, וכיון שחדש תמוז נקרא על שמם - אות הוא שכלו נמצא תחת שליטת הסטרא אחרא. שליטת כחות אלה נמשכת עד חציו של חדש אב, שהרי כבר אמרו חז"ל (תענית ד, ח): "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים".

◆ ימים המסגלים לחטאי העין

בספר **"בני יששכר"** (מאמרי חדש תמוז אב) מובא מ'**ספר יצירה**', שהאות ב'ה נברא חדש תמוז היא האות ח', והוא מכון כנגד חוש הראייה, והאות ש'בה נברא חדש אב היא ט', והוא מכון כנגד חוש השמיעה.

מִכִּיּוֹן שֶׁהָאוֹתִיּוֹת ח' וט' הֵן הַשּׁוֹלְטוֹת בְּחֻדְשֵׁים אֵלֶּה, זֶהוּ סִימָן לְכַךְ שֶׁהַיָּמִים
הָאֵלֶּה מְסֻגָּלִים לַחֻטָּאִים.

וְאִם יִשְׁאַל הַשּׁוֹאֵל: הֲרִי חֻטָּא נִכְתָּב בְּתוֹסֶפֶת הָאוֹת א', וְכִיצַד נִתֵּן לוֹמַר שְׁגָם
חֻט מִשְׁמַעוֹתוֹ עֲבָרָה?

אוֹמֵר **בַּעַל הַטּוֹרִים** (בְּרֵאשִׁית מֵט, א): מוּבָא בַּחוּ"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צו א) שֶׁכָּאֲשֶׁר
בִּקֵּשׁ יַעֲקֹב לְגַלוֹת לְבָנָיו אֵת הַקֶּץ, נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה. אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו:
שְׁמָא חֹס וְחִלִּילָה יֵשׁ בָּכֶם חֻטָּא? אָמְרוּ לוֹ: תִּדְקֹדֵק בְּשִׁמוֹתֵינוּ וְלֹא תִמָּצֵא
בָּהֶם אֵת הָאוֹתִיּוֹת ח ט. נִמָּצֵא שְׂאִין צִרְךָ בְּתוֹסֶפֶת הָא' לַמִּלָּה חֻט!

מִמַּשִּׁיךְ ה"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר": שְׁנַיִם-עָשָׂר חֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה מְכֻנָּיִם כְּנֶגֶד שְׁנַיִם-עָשָׂר
הַשְּׁבָטִים, עַל פִּי סֵדֶר הַשְּׁבָטִים בַּמַּסְעוֹת בַּמִּדְבָּר. יְהוּדָה, יִשְׁשַׁכָּר וְזְבוּלֹן,
שֶׁהֵיוּ רֵאשׁוֹנִים לַמַּסְעוֹת - מְכֻנָּיִם כְּנֶגֶד הַחֻדְשִׁים נִסָּן, אֵיר, סִינּוֹ, וְרֵאוּבֵן
שְׁמַעוֹן וְגַד שֶׁהֵיוּ שְׁנַיִם לַמַּסְעוֹת - הֵם כְּנֶגֶד הַחֻדְשִׁים תַּמּוּז, אָב וְאֶלּוּל.
רֵאוּבֵן כְּנֶגֶד חֻדֶּשׁ תַּמּוּז, שְׁמַעוֹן כְּנֶגֶד חֻדֶּשׁ אָב, וְגַד כְּנֶגֶד חֻדֶּשׁ אֶלּוּל.

אִם כְּתוּב בַּסֶּפֶר יִצִּירָה שְׁחֻדֶּשׁ תַּמּוּז מְכֻנֵּן כְּנֶגֶד חוּשׁ הָרֵאִיָּה וְחֻדֶּשׁ אָב כְּנֶגֶד
חֻדֶּשׁ הַשְּׁמִיעָה, יוֹצֵא שְׁחֻדֶּשׁ תַּמּוּז הוּא כְּנֶגֶד רֵאוּבֵן שֶׁנִּקְרָא כֶּךָ מִשּׁוּם שְׁלָאָה
אִמְרָה (בְּרֵאשִׁית כט, לב) "כִּי רָאָה ה' בְּעֵינָי" - לְשׁוֹן רֵאִיָּה, וְחֻדֶּשׁ אָב הוּא כְּנֶגֶד
שְׁמַעוֹן שֶׁנִּקְרָא כֶּךָ מִשּׁוּם שְׁלָאָה אִמְרָה (שָׁם, לג) "כִּי שָׁמַע ה'" - לְשׁוֹן
שְׁמִיעָה.

שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַשְּׁבָטִים הַמְכֻנָּיִם כְּנֶגֶד הַחֻדְשִׁים תַּמּוּז וְאָב, שֶׁבָּהֶן נִמְצְאוֹת
הָאוֹתִיּוֹת ח' וט', חֻטָּאוֹ. נִשְׂיָא שְׁבֹט רֵאוּבֵן - אֶלְיָצוֹר בֶּן שְׁדִיאוֹר - חֻטָּא
בַּמַּחֲלַקֶּת קֶרַח, וְנִשְׂיָא שְׁבֹט שְׁמַעוֹן - זְמָרִי בֶן סִלּוּא - חֻטָּא בַּבְּנוֹת מוֹאָב.

מִמַּשִּׁיךְ ה"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" וְאוֹמֵר: עַל פִּי קִבְּלַת הָאֲר"י ז"ל (לְקוּטֵי תוֹרָה פָּרֻשֶׁת בֵּא,
טַעֲמֵי הַמִּצְוֹת), כָּל הַחֻדְשִׁים הֵם בְּחִינַת אֵיבָרֵי הָרֵאשׁ. חֻדֶּשׁ תַּמּוּז הוּא בְּחִינַת
עֵין יָמִין, וְחֻדֶּשׁ אָב הוּא בְּחִינַת עֵין שְׂמָאל, וְיִחְדּוּ נִקְרָאִים חֻדְשֵׁי הָעֵינַיִם.

נִמָּצֵא שֶׁכַּחוּ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע בְּחֻדְשֵׁים אֵלֶּה, הוּא בַּחֻטָּאֵי הָעֵינַיִם!

◆ יְמֵי בְכוּרֵי עֲנִיִּים

לְאוֹר זֹאת, נֹכַח לְהַבִּין אֵת דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמִשׁוֹן מְאוֹסְטְרוֹפּוּלִי ה"ד, הַמְבָּאֵר

כִּיצַד יִתְכַּן שֶׁהַמְּרָגְלִים, שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים, נִכְשְׁלוּ וְנִפְּלוּ בַּחֲטָא כֹּה קָשֶׁה שֶׁל כְּפִירָה.

מִשֶּׁה רַבֵּנוּ הִזְהִיר אֶת הַמְּרָגְלִים: 'אַתֶּם יוֹצְאִים עֲכָשׁוּ מִהַמְּדַבֵּר לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בּוֹ, הוּא יוֹם מִצִּיָּן...'.

מִדּוּעַ הוּא יוֹם מִצִּיָּן?! מִשּׁוּם שֶׁהָיָה זֶה כ"ט בַּחֹדֶשׁ סִינּוֹן.

'מִשֶּׁם וְאֵילָּה, אַתֶּם נִכְנָסִים לְשִׁלִּיטַת הַסֵּטְרָא אַחֲרָא לְמִשְׁךְ שְׁלוֹשִׁים וְתִשְׁעָה יוֹם: שְׁלוֹשִׁים יוֹם שֶׁל חֹדֶשׁ תַּמּוּז, וְתִשְׁעָה יוֹם שֶׁל חֹדֶשׁ אָב. הִזְהָרוּ, שְׁלֹא תִפְּלוּ בַּמִּלְכָּדָת שֶׁל הַיָּצָר הָרַע!'

הֵיכַן רְמוּזִים דְּבָרִים אֵלֶּי?

אָמַר לָהֶם מִשֶּׁה רַבֵּנוּ (בַּמְּדַבֵּר יג, כ): "וְהִתְחַזְקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ" - דַּעוּ לָכֶם, שֶׁכֹּדֵי לְהִכָּנֵס עֲכָשׁוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, עֲלֵיכֶם לִהְיוֹת חֲזָקִים. לָמָּה?! מִשּׁוּם שֶׁ"וְהַיָּמִים יָמִי בַּכּוֹרֵי עֲנָבִים".

מִלְּבַד הַפֶּשֶׁט הַפְּשׁוּט שֶׁאֵלֶּה יָמִים שֶׁל בְּצִיר הָעֲנָבִים, טָמוּן כָּאֵן רֶמֶז נוסף: כְּשֶׁמְבַכְּרִים אֶת הַמֶּלֶךְ עֲנָבִים, כְּלוֹמַר: כְּשֶׁלּוֹקְחִים אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַקּוֹדְמוֹת לַמֶּלֶךְ עֲנָבִים, מִתְקַבֵּל הַצְּרוּף הַבָּא: ע - ס - נ - מ - ב - א - מ - ל, וּבִיחָד: סְמָא"ל, שְׁמוֹ שֶׁל הַסֵּטְרָא אַחֲרָא בְּכַבּוּדוֹ וּבַעֲצָמוֹ!

מִדּוּעַ שְׁמוֹ נִרְמָז כָּאֵן? מִשּׁוּם שֶׁהוּא זֶה נִשְׁוֹלֵט בַּיָּמִים הָאֵלֶּה!

◆ אָמְרוּ בְּפִיהֶם מַה שֶׁלֹּא רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם

מוֹבָא בַּגְּמָרָא (סְנֵהֲדִין קד ע"ב), שֶׁבַּפֶּרֶק הָרִאשׁוֹן שֶׁל מַגִּלַּת אֵיכָּה מְקוֹנֵן הַנְּבִיא יִרְמְיָהוּ עַל חֲרָבֵן הַבַּיִת בְּסֵדֶר הָאֵל"ף-בֵּי"ת עַד הָאוֹת תִּי"ו. לְעַמַּת זֹאת, בַּפֶּרֶקִים ב', ג', ד', יִרְמְיָהוּ מְשַׁנֵּה מִסְדֵּר הָאוֹתִיּוֹת, וּמִקְדִּים אֶת הָאוֹת פ"א לַפְּנֵי הָאוֹת עי"ן.

מִדּוּעַ הוּא עוֹשֶׂה זֹאת?

אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא: "בְּשִׁבְלֵי מְרָגְלִים שֶׁאָמְרוּ בְּפִיהֶם מַה שֶׁלֹּא רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם"...

וּלְכַאוּרָה הַדְּבָר תָּמוּזָה: הָרִי לֹא מִצָּאנוּ מֵאן דְּהוּ הַסּוֹבֵר שֶׁהַמְּרַגְלִים בָּדוּ הַכֹּל מֵלָבָם!

אָלָא, שְׁחֵטָא הַמְּרַגְלִים הָיָה בְּאִפֶּן רְאִיתָם אֶת הַמְּצִיאוֹת. הֵם חוֹזְרִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמִתְאַרִים תָּמוּזָה קוֹדֶרֶת: "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מִדּוֹת" (שם, לב).

אוֹמֵר הַתְּרַגּוּם יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל: "וְכָל עַמָּא דְגָנָה גְּבַרְיָא מְרִי מִיְכָלָן בִּישׁוּן" - כָּלָם מְשַׁחֲתִים פֹּה! הַכֹּל מִכַּחוֹת הַטְּמָאָה!

אָמְרוּ הַמְּרַגְלִים: "אִם אֲנַחְנוּ נִכְנָסִים לְכָאן - אֵין סָכּוּי שֶׁבְּאַחִיזָה כְּזֹאת שֶׁל טְמָאָה נִשְׁאָר יְהוּדִים!"

צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁזֶזוּ לֹא קִבְּלָהּ, אָלָא רִשִׁי מִפְּרִשׁ:

אוֹמֶרֶת הַתּוֹרָה (וַיִּקְרָא יח, ג): "כִּמְעָשָׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁכְּתָם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכִמְעָשָׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקִיתֶיהֶם לֹא תִלְכוּ", וּפְרִשׁ רִשִׁי: "כִּמְעָשָׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם" - מַגִּיד שֶׁמְעַשִּׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל כְּנַעֲנִיִּים מְקַלְקְלִים מְכַל הָאֲמוֹת, וְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁיִּשְׁכְּבוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַלְקֵל מִן הַכֹּל. 'אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה' - מַגִּיד שֶׁאוֹתָן עֲמָמִין שֶׁכָּבְשׁוּ יִשְׂרָאֵל מְקַלְקְלִים יוֹתֵר מֵכָלָם.

מִזֶּהִיר הַקֶּבֶץ"ה אֶת עִם יִשְׂרָאֵל: תִּזְהָרוּ שֶׁלֹּא תִפְּלוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן!

אִלּוּ מִשָּׁה רַבְּנוּ הָיָה נִכְנָס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָיָה עוֹד סָכּוּי לְהִתְגַּבֵּר עַל הַטְּמָאָה הַזֶּה, מִשּׁוֹם שֶׁמִּשָּׁה מְנַתֵּק מִן הַחֲמֵר. אֲךָ כִּינּוּן שֶׁאֵלֶּדֶד וּמִיָּדֶד הַתִּנְבְּאוֹ שֶׁ"מִשָּׁה מֵת וַיהוֹשֻׁעַ מְכַנִּס" (בַּמִּדְבָּר רָבָה טו, יט) וְכִפִּי שֶׁקֶרָה לְבִסּוּף - לִיהוֹשֻׁעַ אֵין כָּל סָכּוּי לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּךְ.

כָּךְ סָבְרוּ הַמְּרַגְלִים, אֲךָ מָה הִיְתָה הָאֲמֶת?

בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּאוֹתָהּ עַת שְׁבַעָה עֲמָמִים, כִּפִּי שֶׁנֶּאֱמַר (נִחְמִיָּה ט, ח): "וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחֲתִי הָאֲמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַיְבוֹסִי וְהַגְּרָגָשִׁי".

אוֹמֵר הַ"בְּאֵר מִשָּׁה" מֵאוֹזְרוֹב זצ"ל בְּסִפְרוֹ "בְּאֵר מִשָּׁה" (פְּרִשְׁתִּי שְׁלַח): הָאֵר"י